

STRUKTURALIZACJA SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO

EWOLUCJA PARADYGMATU

Pod redakcją

WŁODZIMIERZA WESOŁOWSKIEGO
KRYSTYNY JANICKIEJ
i KAZIMIERZA M. SŁOMCZYŃSKIEGO

**STRUKTURALIZACJA
SPOŁECZEŃSTWA
POLSKIEGO**

**EWOLUCJA
PARADYGMATU**

STRUKTURALIZACJA SPOŁECZEŃSTWA POLSKIEGO

EWOLUCJA PARADYGMATU

Pod redakcją

WŁODZIMIERZA WESOŁOWSKIEGO
KRYSTYNY JANICKIEJ
i KAZIMIERZA M. SŁOMCZYŃSKIEGO

Wydawnictwo IFiS PAN
Warszawa 2017

Publikacja ta jest w części wynikiem realizacji grantu Narodowego Centrum Nauki pt. „Polski Survey Panelowy, POLPAN 1988–2013: Struktura i Ruchliwość Społeczna” (2011/02/A/HS6/00238). Środki finansowe na wydanie publikacji pochodzą z budżetu Instytutu Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk.

Recenzja wydawnicza

dr hab. Maria Zielińska, prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego

Projekt okładki

Andrzej Lubniewski

Redaktor

Barbara Gruszka

Copyright © by Authors and Wydawnictwo IFiS PAN

ISBN 978-83-7683-157-2

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Żadna część niniejszej publikacji nie może być reprodukowana, przechowywana jako źródło danych i przekazywana w jakiegokolwiek formie zapisu bez pisemnej zgody posiadacza praw.

Wydawnictwo Instytutu Filozofii i Socjologii PAN

ul. Nowy Świat 72, pok. 235, 00-330 Warszawa

tel. (22) 65-72-897

e-mail: publish@ifispan.waw.pl

<http://www.ifispan.pl/wydawnictwo/>

Spis treści

Wprowadzenie. Miejskie i ogólnopolskie badania nad strukturą społeczną
(*Włodzimierz Wesółowski, Krystyna Janicka, Kazimierz M. Słomczyński*).... 7

Część I

Grupy społeczno-zawodowe a stratyfikacja.

Badania łódzkie, 1965–1994

Rozdział 1. Wokół wczesnych badań prestiżu i kategorii społeczno-
-zawodowych – *Włodzimierz Wesółowski w wywiadzie*
z Danutą Życzyńską-Ciołek..... 25

Przykłady analiz

Rozdział 2. Grupy społeczno-zawodowe i dochód
(*Henryk Domański*) 51

Rozdział 3. Standard materialny i jego percepcja
(*Anita Miszalska*) 85

Rozdział 4. Zróżnicowanie uczestnictwa w kulturze
(*Zbigniew Koziański*) 117

Rozdział 5. Ruchliwość międzypokoleniowa w społecznej świadomości
(*Krystyna Janicka*) 155

Rozdział 6. Społeczna homogeniczność małżeństw
(*Wielisława Warzywoda-Kruszyńska*) 173

Rozdział 7. Subiektywna ocena pozycji społecznej
(*Kazimierz M. Słomczyński, Grażyna Kacprowicz*) 201

Od małej stabilizacji do dużych zmian..... 221

Rozdział 8. Stabilność hierarchii grup społeczno-zawodowych
(*Krystyna Janicka, Kazimierz M. Słomczyński*) 221

Część II

Warunki pracy i klasy społeczne. Ogólnopolskie badanie panelowe POLPAN 1988–2013

Rozdział 9. Rozwinięcie programu badawczego w opowieściach badaczy
(*Danuta Życzyńska-Ciołek*) 247

Przykłady analiz

Rozdział 10. Formy zatrudnienia a cechy sytuacji pracy
(*Krystyna Janicka*) 271

Rozdział 11. Doświadczenia na rynku pracy a ryzyko bezrobocia
(*Irina Tomescu-Dubrow*)..... 293

Rozdział 12. Niskie zarobki, brak stabilizacji: przegrani na rynku pracy
(*Anna Kiersztyn*) 307

Rozdział 13. Praca informacyjna a sukces ekonomiczny
(*Maciej D. Kryszczuk*) 329

Rozdział 14. Klasy społeczne a wizje powodzenia w życiu
(*Krystyna Janicka, Kazimierz M. Słomczyński*) 345

Rozdział 15. Położenie rynkowe a czynniki kulturowe w wyjaśnieniu
antyegalitaryzmu (*Wojciech Zaborowski*) 357

Od państwowego monopolu do gospodarki zróżnicowanej

Rozdział 16. Zmiany w strukturze klasowej
(*Kazimierz M. Słomczyński, Krystyna Janicka,
Irina Tomescu-Dubrow*) 371

Zakończenie. Ewolucja paradygmatu badania struktury społecznej
(*Włodzimierz Wesółowski, Krystyna Janicka, Kazimierz M. Słomczyński*) ... 389